

Manévr

ve vševojskovém boji

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka N. K. Štškina, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 9/1982.

Bojové zkušenosti svědčí o tom, že z mnoha faktorů, na nichž závisí úspěšné splnění bojových úkolů, je jedním z rozhodujících dobře připravený, včas a rychle uskutečněný manévr. Jeho důležitá úloha ve výsledcích bojové činnosti byla uznávána již dávno. Dovedný manévr vojsky, palbou dělostřelectva, údery letectva a dalšími silami a prostředky v letech minulé války velmi často předurčoval dosažení cíle boje v té době, kdy ostatní činnost nemohla vést k úspěchu.

Sovětská vojenská teorie vždycky hodnotila manévr jako neododdělitelnou součást boje.

V letech Velké vlastenecké války a v poválečném období se manévr dále rozvíjel. Nový materiální základ vedení bojové činnosti — jaderné zbraně, vysoce efektivní klasické prostředky palebného ničení s rostoucím dostřelem a rychlou činností, mobilní bojová technika s dokonalejšími a mnohem většími možnostmi — podstatně zvýšil význam manévru, dodal mu nové kvality, obohatil jej novým obsahem.

Cílem článku je objasnit vliv nových podmínek vedení bojové činnosti na úlohu a druhy manévru svazky a útvary ve vševojskovém boji, na způsob jeho organizace a vedení.

Podstata, cíle a druhy manévru

Manévr představuje prakticky organizovaný přesun vojsk, sil a prostředků, přenesení úsilí letectva a úderů raketových vojsk, kromě toho i přesun (předání) materiálních prostředků. Jeho hlavním cílem je zaujmout výhodné postavení vzhledem k nepříteli a vytvořit nové a účelnější uskupení sil a prostředků. Častými cíli manévru mohou být: narůstání nebo přenesení úsilí z jednoho směru na druhý, obejít pásem zamoření, zničení nebo zátup, vyvedení vojsk zpod úderů nepřítelů, výměna jednotek a útvarů, které utrpěly velké ztráty, atd.

Vznik jaderných zbraní podmínil nové

cíle manévru, které tkví v rozhodném vyjítí vojsk do prostoru jejich použití, k využití mezer v obraně nepřítelů vytvořených jadernými údery, nebo k jejich zacelení ve vlastní obraně, v rychlém vyvedení vojsk z prostorů napadených jadernými údery. V této spojitosti značně narůstá i úloha manévru vojsky, použitého nejen s cílem zaujetí výhodného postavení vzhledem k nepříteli, ale i k nejrychlejšímu využití vlastních jaderných úderů a dalších prostředků palebného ničení.

Základem manévru vojsky (silami a prostředky) v boji je jejich rozhodný a utaje-

ný přesun, který jim umožní zaujmout postavení k zabezpečení možnosti v nejkratší době, malými silami a s velkou efektivností dosáhnout cíle boje.

Manévr palbou tkví v jejím přenesení podél fronty i do hloubky z jedné cíle, objektu nebo čar na druhé beze změny palebných postavení. Jeho cílem je soustředit palbu k ničení nejdůležitějších objektů nepřítel. Manévr palbou zabezpečuje včasné zničení nových cílů, umožňuje v krátké době zničit určitou část protistojícího uskupení vojsk a tak podstatně změnit nebo uchovat vzniklý poměr sil bez zasazení dalších sil do boje. Taková možnost je zvláště reálná při manévru jadernými údery. Zvýšení úlohy manévru palbou je podmíněno i tím, že jeho včasné uskutečnění umožňuje předejít nepříteli v palebném působení; to může být v určitých podmínkách rozhodujícím faktorem při dosažení úspěchu, zvláště za stejného poměru sil a prostředků.

Manévr materiálními prostředky tkví v jejich přemístění podél fronty nebo předání od jednoho uskupení vojsk druhému, kromě toho i v jejich přísunu z týlu na frontu k nejuplněnějšímu technickému a týlovému zabezpečení útvarů a svazků, které působí na hlavním směru. Vysoká efektivnost současných zbraní, zejména jaderných, podmiňuje velkou pravděpodobnost značných ztrát jak bojových, tak i materiálních prostředků. Jejich přísun ze vzdálených prostorů bude často spojen s určitými potížemi v důsledku rozrušení a zamoření terénu atd. Rozhodující úlohu při zabezpečení bojeschopnosti každých útvarů a svazků v těchto podmínkách může mít včasné a rychlé manévr útvarů a jednotkami týlu a technického zabezpečení nebo předání materiálních prostředků od jedné vojskové organizace těm, které to potřebují.

Zavedení dopravních vrtulníků, vybavení týlových a technických (opravárenských a odsunových) jednotek vysoce průchodivou dopravní a speciální technikou umožňuje plnit tento úkol v soudobém boji efektivněji, než v nedávné minulosti.

Manévr v útoku

Jednotky a útvary již po zahájení útoku se musí snažit maximálně využít výsledků jaderného a palebného ničení nepřítel. Přitom je nezbytné vzít v úvahu charakter palby nepřítel a jeho možného manévru silami a prostředky.

Zahraniční vojenští odborníci pokládají za účelné začlenit do operních bodů

Široký manévr vojsky, palbou a materiálními prostředky je nejčastěji uskutečňován jako komplexní činnost, podřízená jedinému zámyslu a plánu. Jestliže v minulosti byl manévr zpravidla uskutečňován silami a prostředky, pak v současné době v důsledku podstatného zvětšení dostřelu a zvýšení palebné síly prostředků ničení má prvořadý význam manévr jadernými údery a palbou. Takový manévr může být uskutečňován samostatně nebo společně s manévrem vojsk.

Růst palebné síly, zvýšení úderné síly a pohyblivosti svazků a útvarů měly za následek nové kvality manévru: stal se rychlým, může být uskutečňován v různých prostorových oblastech a zúčastňují se ho síly a prostředky různých druhů vojsk a druhů ozbrojených sil. Podstatně vzrostla i jeho hloubka.

Co do svého rozsahu rozděluje se **manévr na taktický, operační a strategický**. To závisí na množství použitých sil a prostředků a jejich úkolech. Ve vševojskovém boji je používán taktický manévr, uskutečňovaný různými jednotkami a útvary. **Druhem manévru je chápán přesun sil a prostředků k vytvoření jejich výhodného uskupení, kromě toho i zaujetí takového postavení, které by zabezpečovalo jeho nejefektivnější použití v boji.**

Zásadní vliv na druhy manévru měly a mají způsoby vedení bojové činnosti, charakter a možnosti použitých zbraní, mobilnost bojové techniky a zámysl boje. Základními druhy manévru vojsky v soudobém vševojskovém boji jsou **obchvat, obejití a odchod**.

Změny v podmínkách a způsobech vedení vševojskového boje a tendence k jeho rozvoji současně svědčí o tom, že k úspěšnému splnění důležitých úkolů vojsky, např. narůstání úsilí nebo jeho přenesení z jednoho směru (úseku) na druhý, jsou nezbytné i další druhy manévru. V této spojitosti je oprávněné pokládat za druhy manévru i přesun sil a prostředků na frontu, nebo jejich přemístění z boku, přesun útvarů a jednotek vzduchem, vedení vojsk zpod úderu nepřítel a některou další činnost.

i protitankové prostředky typu PTRS v krytech k vedení boční a křížové palby, kromě toho vytvářet i speciální zóny k ničení tanků. Dále předpokládají vedení manévru silami a prostředky z méně nebezpečných na rozhodující úseky fronty.

Proto je velmi důležité již při organizaci boje předvídat nepřetržitě a aktiv-

ni vedení průzkumu, spolehlivé palebné ničení obrany nepřítele do celé její hloubky a efektivní druhy manévru silami a prostředky. Přitom charakter manévru může být velmi rozmanitý: obchvat nebo obejít nepřátelských opěrných bodů a postavení, jejich používání ve vzájemné spojitosti i s manévrem palbou dělostřelectva, údery letectva a raketových vojsk.

Po zjištění nepřítele, zvláště jeho protitankových jednotek rozmístěných v krytech, je účelné ještě do vyjití útvarů v útoku do zóny jejich palby v průběhu palebné přípravy uskutečnit utajený manévru částí sil (tankovými nebo motostřeleckými jednotkami na bojových vozidlech pěchoty) na směr (čáru), který zabezpečuje překvapivou a rozhodnou ztěž i zničení PTRS, které jsou v krytech.

Nepřítele, který se přesunuje k protiztečím z boků nebo z hloubky, je nutné ničit palbou dělostřelectva a údery letectva před zaujetím výhodných postavení, současně manévrem částí sil vyjití do jeho boku a zaútočit na něho v době rozvinování. Přitom je účelné zadymovat ten prostor, ve kterém se stačily rozvinout jeho jednotky, zvláště tanky a protitankové prostředky.

Charakteristickou zvláštností vedení manévru v těchto podmínkách jsou velmi krátké doby na jeho přípravu a uskutečnění. To nabývá na zvláštním významu v tom případě, kdy má být manévru veden jako protiopatření k odrazení protizteče, která hrozí zásadní změnou situace ve prospěch nepřítele, zvláště při nebezpečí nepřátelského úderu z boku.

Uskutečnit takový manévru, rozvinout se a přejít do útoku ve velmi krátké době je účelné proto, aby byl nepřítel zbaven možnosti manévrovat a kromě toho odrazet stejnými silami a prostředky údery na něho vedené. Proto je třeba uskutečňovat takové manévry z boků nebo týlu, kromě toho i čelně současně nebo s nevelkou časovou přestávkou, tzn. tak, aby nepřítel neuspěl vést manévru svými silami a prostředky.

Činnost sovětských útvarů v útoku v letech Velké vlastenecké války se vyznačovala výjimečně vysokou manévrovostí, spojováním čelních útoků s rozhodnými a překvapivými údery na nepřítele z boků a týlu.

Aktivnost a manévrovost při boji v hloubce obrany byla spojována s rozumnou iniciativou, dovedným využíváním síly palby vlastních zbraní a bojové techniky. Velitelé útvarů a jednotek směle využívali obejití opěrných bodů nepřítele, které byly ničeny hlavně zálohami a jednotkami, které postupovaly za čelními útvarů.

Bojové zkušenosti učí, že tak jako dříve i v současné době při činnosti v hloubce výjimečně významnou úlohu má včasné narůstání úsilí vojsk v útoku, a to zasazením druhého sledu do boje. Podmínky pro včasné zasazení druhého sledu do boje se v současné době podstatně zkomplikovaly v důsledku zvýšené dynamiky činnosti stran a zvýšení efektivnosti palebných prostředků ničení. Situace může vyžadovat jeho zasazení z takové čáry, ze které bylo obtížné předvídat ji při přijetí rozhodnutí a plánování boje. K vyjití druhého sledu na novou čáru zasazení bude v těchto podmínkách zapotřebí uskutečnění složitého manévru. K jeho zahájení musí být útvary a jednotky v neustálé pohotovosti. To ukládá velitelům a štábům na základě hlubokého prognózování situace a předvídání jejích možných změn včas vydávat (upřesňovat) úkoly útvarům a jednotkám.

Narůstání úsilí vojsk na rozhodujícím směru může být uskutečňováno i rychlým manévrem částí sil prvního sledu z méně aktivních úseků. Takový manévru je přirozeně velmi složitý a je spojen s určitým rizikem. Jeho uskutečnění vyžaduje zabezpečení utajení a dodržování požadavků maskování, které vylučují nebezpečí úderu nepřítele na směr (úsek), z něhož jsou stahovány síly a prostředky. Jak ukázaly zkušenosti z Velké vlastenecké války, je proto účelné zpočátku rychle vyvést pro manévru předurčené jednotky nebo útvary z boje na skrytých cestách a z chodu jimi útočit na novém směru. Pro takový manévru byla zpravidla využívána noční doba a další podmínky omezené viditelnosti. V průběhu manévru na úsecích, ze kterých byla stažena vojska, je nutné přísně dodržovat stanovený režim bojové činnosti a v případě nutnosti i uskutečnění imitace zvýšené aktivní činnosti vojsk, ponechaných jako příkrýtl.

Bojové zkušenosti svědčí o tom, že manévru silami a prostředky v průběhu boje musí být zpravidla spojen s vedením efektivní palby. Jednota součástí boje — palby, manévru a úderu — je principiálně důležitá v boji, protože ničení nepřítele je uskutečňováno ve svých důsledcích palbou a úderem a manévru vojsky vytváří k tomu rozhodující předpoklady. Proto při organizaci manévru je nutné věnovat zvláštní pozornost i opatření k palebnému ničení nepřítele silami a prostředky jak organickými, tak i jednotkami a útvary, které uskutečňují manévru.

Za důležitý požadavek na manévru, uskutečňovaný v průběhu boje, je nutné pokládat zabezpečení spolehlivého umlčování především těch sil a prostředků,

kteř může nepřítel použít v první řadě jako opatření proti manévru: dělostřelectva, protitankových prostředků, vrtulníkových, tankových a motorizovaných jednotek i záloh. Úspěch manévru motoristickými a tankovými jednotkami a útvary v této spojitosti v mnoha směrech závisí na charakteru manévru palbou, bojovými sestavami dělostřelectva a jiných palebných prostředků.

Velký význam v průběhu útoku má **manévr k zabezpečení odrazení protiztečí.**

K jejich vedení obránce často využíval síly a prostředky, které byly bezprostředně v obraně před útočníkem, ale i stažené z jiných a méně aktivních úseků.

V těchto podmínkách jsou nejdůležitějšími úkoly zmaření přesunu nepřítel palbou a údery letectva, manévr částí vlastních sil na směr protizteče k zaujetí výhodné čáry k jejímu odrazení nebo vedení vstřícného úderu a zabezpečení spošlehlivého palebného ničení vojsk v protizteči. V závislosti na zámyslu boje k odrazení protizteče může být použita část sil a prostředků jak prvního, tak i druhého sledu, velká část dělostřelectva a podpůrného letectva. Přitom je účelné vyvést nevelkou část vyčleněných sil, protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích na výhodnou čáru a za podpory palby dělostřelectva, úderů letectva upoutat protiztečnou uskupení nepřítel a ostatní síly utajené rozvinout k úderu do boku a k tomu soustředit palbu dělostřelectva, údery letectva a raketových vojsk. K uskutečnění takového manévru je nutné počítat s časem, který potřebuje nepřítel na přesun a rozvinutí pro protizteč, určit bojové možnosti vyčleněných vlastních sil a prostředků s přihlédnutím ke stupni jejich připravenosti k manévru, průchodnosti terénu a působení nepřítel.

Velký význam v soudobém boji má připravenost utvářet a svazků k manévru v podmínkách nepřátelského používání jaderných zbraní a prostředků minování terénu na dálku. Přitom na zvláštním významu nabývá pohotovost a dovednost svazků a útvarů bez prodlení vyjít z prostorů, napadených jadernými údery a minováním na dálku, rychle vyhledat cesty obejít minových polí a zamořených úseků, v případě nemožnosti jejich obejít beze ztrát je překonávat. Včasný a rychle uskutečněný manévr může se stát v dané

situaci základním způsobem snížení ztrát osob a techniky.

Při příchodu k úsekům radioaktivního zamoření a zničení musí velitelé a štáby včas organizovat sběr průzkumových zpráv a určit výhodné směry k jejich rychlému překonání nebo obejít. Očekávání snížení radiace není vždy účelné, protože v takovém případě může nepřítel vést nové údery na zbylé útvary.

Velký význam při uskutečňování manévru má překvapivost činnosti, které je dosahováno utajením přesunu a uvedením nepřítel v omyl. V tomto procesu je ovšem nezbytné vzít v úvahu řadu zvláštností. Tak při uskutečnění obchvatu mohou vyčleněné jednotky působit jen krátkou dobu, protože hloubka jejich manévru je nevelká a čára přechodu ke zteči je jen málo vzdálena od čáry činnosti hlavních sil. Velký význam přitom mají rychlost a síla úderu utvářet a jednotek, které uskutečňují manévr.

Jinak je tomu při uskutečnění manévru k obejít. Za dodržení podmínky utajení obcházející jednotky vedou úder z týlu, tzn. pro nepřítel z neočekávaného směru, nutí ho udělat přeskupení sil a prostředků, často je stahovat z hlavního směru, což ho podstatně oslabuje. V důsledku toho rozhodným způsobem zničit nepřítel v nejkratší době. Přitom překvapivý úder z týlu je zvláště účinný. Ze zkušeností vyplývá, že k dosažení překvapení obejít byly vyčleňovány minimální síly. To zabezpečovalo vysoké utajení a maximální rychlost jejich činnosti.

K utajení obejít v průběhu minulé války byla přijímána opatření, aby byla odpoutána pozornost nepřítel od směru, kde bylo uskutečňováno obejít. K tomu byla aktivizována činnost na jiném směru. K přesunu obcházejících jednotek byly využívány před nepřítel skryté cesty i těžkodostupné úseky terénu, podmínky omezené viditelnosti (mlha, déšť, sněžení), přísně bylo dodržováno rádiové, světelné a zvukové maskování.

Zvláště velký význam má manévrová činnost vojsk v horách. Obejit a obchvaty jsou přitom rozhodující podmínkou úspěchu. Proto vytváření obcházejících odřadů v jednotkách, útvech a svazcích je pokládáno za obvyklý jev. V letech minulé války sovětská vojska neustále používala obejít při vedení útoku v horách.

Manévr ve střetném boji

Ve střetném boji má zpravidla úspěch ta strana, která v důsledku palebného předstížení a rychlejšího rozvinutí sil do-

káže zaujmout výhodné postavení vzhledem k nepřítel a dosáhne překvapivého úderu. V důsledku vysoce dynamického

vývoje činnosti stran manévru ve střetném boji v nerozlučném spojení s palbou a úderem je v podstatě jeho hlavním obsahem a nezbytnou podmínkou k dosažení úspěchu. Vzhledem k tomu, že v těchto podmínkách se bude o manévru snažit i nepřítel, je důležité na základě hluboké analýzy situace a průzkumových zpráv včas zjistit jeho zámysl, rychle zhodnotit možnosti stran k vyjití na pravděpodobnou čáru střetnutí a včas stanovit odpovídající úkoly jednotkám, útvarům a palebným prostředkům, včetně úkolu k uskutečnění manévru s cílem utajeného vyjití k překvapivému úderu do boku nebo týlu nepřítel.

V kalkulaci se berou v úvahu možnosti nepřítel ke zmaření manévru našich sil a v souladu s tím se předvídá určitá záloha času na realizaci zpracovaného plánu činnosti ve střetném boji, zvláště k předstihu nepřítel v palebném úderu, rozvinování a přechodu do útoku.

Aktivní činností průzkumu je nezbytné stanovit směr přesunu hlavních sil nepřítel a na základě toho vyvést utajeně proti nim část vlastních sil, schopných upoutat je a zastavit jejich rozvinutí. Hlavní síly v těchto podmínkách je výhodné usměrnit k vyjití do boku nepřítel. K zabezpečení utajení manévru je nutné přesun uskutečnit rozhodným způsobem, s využitím maskovacích vlastností terénu a za spolehlivé protivzdušné obrany. K předstihu nepřítel v úderu, k obchvatu a obejití jeho boků je účelné vyčlenit nejmobilnější jednotky a útvary — tankové a motostřelecké na bojových vozidlech pěchoty.

Dynamika střetného boje, rychlé a náhlé změny situace vyžadují od všech jednotek a útvarů být v jeho průběhu v neustálé pohotovosti k obchvatům a obejitím, přenesení úsilí a palby z jednoho směru na druhý. V zájmu včasného uskutečnění manévru musí velitelé a štáby neustále brát v úvahu změny v situaci, předvídát jejich charakter a stanovit,

k jakým následkům povedou v určité době, jakou činnost vyžadují. To umožní včas připravit a udělat odpovídající opatření, včetně uskutečnění výhodného manévru silami a prostředky, soustředění palby dělostřelectva, vedení úderů letectvem a dalšími prostředky ničení.

Druhy manévru závisí na rozsahu střetného boje. Tak např. jednotky v boji obvykle používají obchvatu do jednoho boku, útvary a zejména svazky obchvatů a obejití i do dvou boků. Ve střetném boji svazku je možný i čelní úder, je-li dosaženo předstihu nepřítel v rozvinutí a neexistuje možnost uskutečnit obejití.

Při zkoumání druhů manévru v soudobém vševojskovém boji je nutné zdůraznit stále rostoucí možnosti jeho uskutečnění vzduchem. V důsledku použití nepřátelských jaderných zbraní na bojišti budou vznikat ohniska požárů, zničení, zátop a pásma radioaktivního zamoření. Prostředky pohyblivého minování, zvláště letectva a dělostřelectva, budou zřizována na rozsáhlá minová pole. Je zřejmé, že v těchto podmínkách možnosti manévru na zemi značně poklesnou, ale narostou vzduchem.

Široké využití vrtulníků umožní vševojskovým svazkům vysazovat taktické výsadky různého složení. Taktický vzdušný výsadek v hodnotě roty a praporu je schopen zmocnit se soutěsek, komunikačních uzlů, přeprav a výhodných čar v týlu nepřítel, upoutat na nich dvoj až trojnásobné síly záloh a tak je zbavit možnosti posílit vojska, která bojují na frontě. V důsledku toho se vytvářejí podmínky, které umožňují poměrně menšími silami dosáhnout úspěchu v boji s nepřítel.

Předností manévru vzduchem jsou rychlost jeho uskutečnění, menší závislost na terénu a možnost vysazení taktického výsadku prakticky v libovolném terénu. Manévru vzduchem je pokládán nejen za nový, ale i často za rozhodující prostředek dosažení úspěchu v soudobém útočném boji.

Manévru v obraně

Z bojových zkušeností z Velké vlastenecké války vyplývá, že včasný manévru silami a prostředky byl hlavním faktorem dosažení úspěchu v obranných bojích. Tendence ke zvýšení pohyblivosti vojsk a zvláště zvětšení počtu tanků v jejich sestavě byla důvodem narůstání aktivity obrany a rozšíření rozsahu manévru v průběhu obranného boje.

Hlavním cílem manévru v obraně je

zlepšit poměr sil na ohrožených směrech, zaujmout výhodnější postavení a tak zabezpečit odražení úderu nepřítel, nepustit rozšíření průlomu do boků a přenesení jeho úsilí do hloubky. Nezbytnost manévru v obraně je podmíněna tím, že je velmi obtížné do zahájení útoku nepřítel určit dobu a místo vedení jeho hlavního úderu. Obránce není vždycky dostatečně silný tam, kde nepřítel soustře-

duje hlavní síly. Vzniká nutnost usku-
tečňovat manévry částí sil a prostředků
již v průběhu boje. Přitom mohou být po-
užívány jeho různé druhy. Nejčastěji to
ovšem bude manévry silami a prostředky
podél fronty a z hloubky k čáře doty-
ku. V boji s nepřítelem, který se vklíní
do obrany, je možné použít k jeho zničení
i obchvatů a obejití.

V souladu s tím, na základě požadavků
základních dokumentů armády USA, že na
úseku průlomu obrany nepřítele musí být
vytvořena nejméně šestinasobná převaha
v silách a prostředcích, není možné vy-
loučit i takový vynucený a v obraně slo-
žitý manévr, jako je odchod. Jeho složi-
tost tkví především v tom, že vojáči od-
cházejících jednotek, útvarů i sousedů
prožívají velké psychologické zatížení.
O tom svědčí zkušenosti z války. Proto
odchod vždycky vyžaduje zvláště pečlivou
přípravu a zabezpečení jak v bojovém,
tak i v psychologickém směru.

Při odchodu jsou chráněny hlavní síly
speciálně vyčleněnými jednotkami na pů-
vodní postavení za aktivní palebné pod-
pory dělostřelectva a úderů letectva. Ši-
roce jsou používány minové výbušné zá-
tarasy a léčky. Po zaujetí nového posta-
vení odcházejícími jednotkami odcházejí
utajené chránící jednotky postupně na no-
vá postavení.

Iniciativa v obranném boji patří po
určitou dobu útočící straně. Proto při
odrážení úderů sil v převaze je včas před-
vídán charakter manévru obránce. Nejčas-
těji je odvetným opatřením proti činnosti
nepřítele a je veden podle plánu, který byl
zpracován do zahájení boje. Na zvláštním
významu v této spojitosti při vedení obrany
nabývá takticky kvalitní a dovedný ma-
névr úderů letectva, raketových vojsk a
palbou dělostřelectva jako nejvíce opera-
tivní z hlediska doby jeho uskutečnění.
Velmi důležité přitom je včas informo-
vat jednotky a útvary o možném manévru
na základě prognózování změn situace
v průběhu boje.

Manévr v obraně je veden v kritické
situaci, ve velmi krátké době. Často vyža-
duje velkou smělou a rizikó. Velká vla-
stenecká válka skýtá nemalo příkladů,
kdy velitelé při soustředování potřebných
sil a prostředků na směrech hlavního
úderu nepřítele odvážně riskovali, staho-
vali útvary a jednotky z druhých směrů
až do jejich značného oslabení, často i od-
krytí. Přesunovali na nebezpečné úseky
dodatečné síly a prostředky z hloubky
a uskutečňovali široký manévr palbou.

**Manévr v obraně zpravidla vedou druhé
sledy a zálohy, včetně protitankových,
a pohyblivé odřady zatarasovací, pro kte-**

ré jsou předem plánovány čáry rozvinutí
k přechodu do protizteče, palebné čáry a
čáry minování a osy přesunu na ně. V tom
je základ manévru v průběhu obrany.
K manévru podél fronty — z jednoho
úseku na druhý a k odejití do týlu na
nová postavení — musí být připraveny
i jednotky a útvary prvního sledu. Proto
je důležité včas určit vhodné a před ne-
přátelským pozorováním skryté osy pře-
sunu, předvídat palebnou podporu jed-
notek a útvarů při jejich střídání na po-
staveních a čarách. Zvláštní pozornost je
nutné věnovat dovednému používání mi-
nových a jiných ženijních zátarasů.

Výjimečně velkou úlohu v obraně má
manévr protitankovými prostředky, tanky
a pohyblivými odřady zatarasovacími.
Zvláště aktuální je tato otázka v soud-
obých podmínkách za hromadného používa-
ní tanků a dalších obrněných objektů
v boji. Podstata manévru ve prospěch bo-
je s útočícími tanky tkví ve včasném
střídání postavení jednotlivými prostředky
a jednotkami, které bezprostředně odrá-
zejí útok, kromě toho i v rychlém zaujetí
výhodných postavení a palebných čar
protitankovými, tankovými a motostřelec-
kými jednotkami na bojových vozidlech
pěchoty za zálohy nebo druhého sledu ve
spojitosti se zřízením minových polí na
tankových směrech. Přitom je důležité
zajmout boční postavení vzhledem ke
směru zteče klíněných tanků.

Kromě toho mohou v soudobých pod-
mínkách velmi efektivně působit v tomto
směru bojové vrtulníky, zvláště v době
protizteče.

K rozhodujícím formám aktivního vede-
ní obrany patří protizteče. Uskutečnění
manévru druhými sledy musí být přitom
spojeno s dobře organizovaným manévrem
palbou, protitankovými zálohami a po-
hyblivými odřady zatarasovacími. V době
příchodu druhého sledu k čáře přechodu
do protizteče proti nepříteři musí být
veden palebný úder dělostřelectva a le-
tectva. Na směru vklínění nepřítele je
nezbytné k této době rozvinout protitan-
kovou zálohu a pohyblivý odřad zataras-
ovací. Jak útvary v protizteči, tak i jed-
notky protitankové zálohy musí zajmout
vzhledem k nepříteři takové postavení,
aby tanky v útoku byly ničeny z obou
boků.

Včasný manévr silami a prostředky
i palbou v obraně může zabezpečit odrá-
žení úderu i několikanásobně větších sil
nepřítele. Umění přípravy a vedení ma-
névru v obraně tkví i v tom, že za exi-
stence značně menších sil a prostředků
ve srovnání s nepřítelem, zejména na

směru jeho hlavního úderu, svazky a útvary v obraně mohou s využitím rychlého manévru prvky svých bojových sestav i palbou a palebnými prostředky, vytvořit potřebnou převahu a včas bojovat proti nepříteli, vést sladěné efektivní úderu všemi silami a prostředky, které jsou k dispozici.

Neustále rostoucí mobilnost vojsk měla za následek zřetelně vyjádřenou **tendenci růstu požadavků na organizaci a vedení**

manévru v soudobém vševojskovém boji. Mezi nejdůležitější patří: soulad jeho vedení se vzniklou situací, jednoduchost zámyslu, vyčlenění dostatečných sil a prostředků k jeho uskutečnění, spolehlivá obrana proti pozemním a vzdušným úderům, přesná součinnost všech sil a prostředků, které se zúčastní manévru a zabezpečují jej, utajení přípravy, překvapení a rychlost splnění, nepřetržitě udržování pevného velení.

Manévr v soudobém boji je tedy jednou z rozhodujících podmínek dosažení úspěchu. Proniká všemi druhy bojové činnosti a umožňuje s maximální efektivností využívat soudobých bojových prostředků a vysoké pohyblivosti svazků a útvarů, ničit nepřítel palbou, zaujmout vlastními vojsky nejvýhodnější postavení vzhledem k nepříteli a překvapivým a rozhodným úderem dokončit jeho zničení. Ve spojitosti s pokračujícím rozvojem zbraní a bojové techniky se neustále zvyšují možnosti vojsk k uskutečnění manévru, zvláště vzduchem.

Proto neustálá připravenost k manévru, snaha uskutečnit jej v jakékoli výhodné situaci k rychlému zničení nepřítelů musí se stát neotřesitelným principem činnosti pro velitele a důstojníky štábů všech stupňů. Práci na přípravě, vedení manévru a velení svazků a útvarů v jeho průběhu je nutné hodnotit jako nepřetržitý tvůrčí proces, nerozlučně spjatý s hlubokou analýzou vývoje bojové činnosti a rychlým reagováním na všechny změny od jejího zahájení do úplného zakončení.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Ян Полашек, кандидат философских наук Философско-военное наследство Карла Маркса		3
В связи с 165 годовщиной рождения и столетием со дня смерти Карла Маркса, автор рассматривает его историческое значение. Особое внимание он обращает на его работы военно-исторического и военно-теоретического мышления во второй половине 19 века, а также на их актуальность, как на философско-военное наследство.		
Генерал-майор Станислав Вайнлих, кандидат философских наук Партийно-политическая работа во встречном сражении		9
Автор разбирает главные задачи партийно-политической работы в ходе подготовки и ведения наступательной операции. Из этих задач он далее делает выводы для партийно-политической работы при переходе во встречное сражение, обращая особое внимание на руководство этой работой, а также на конкретные задачи начальника и всех работников политического отдела общевойсковой армии.		
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО		
Генерал-майор Яромир Яшек, кандидат военных наук, доцент Встречное сражение		13
Автор статьи разбирает характеристику встречного сражения, условия в которых может возникнуть, основные принципы его подготовки и ведения. Автор к подтверждению выводов приводит примеры Великой Отечественной войны и рассматривает основные элементы, а также новые условия ведения встречного сражения в современных операциях.		
Полковник Здзек Кодеш, кандидат военных наук, доцент К вопросам боевого порядка дивизии во встречном бою		23
Автор статьи, исходя из особенностей встречного боя и главных принципов, которые влияют на построение боевого порядка, разбирает задачи первого и второго эшелона (общевойсковой резерва), артиллерии, средств ПВО, ПТР, ПОЗ, а также вертолетного десанта.		
Полковник Здзек Грон, кандидат военных наук, доцент К применению воздушных десантов во встречном сражении		30
Автор разбирает возможные способы применения воздушных десантов, их вероятные задачи и способы взаимодействия.		
Полковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент Боевые действия РВА во встречном сражении		36
Автор статьи разбирает формы и способы применения ракетных войск и артиллерии во встречном сражении общевойсковой армии. Он обращает внимание: на задачи РВА в ядерном и огневом поражении противника, ее распределение и боевой порядок, управление, а также на роль противотанковых резервов.		
Подполковник Франтишек Барта, кандидат военных наук, доцент Артиллерийская разведка во встречном сражении		44
Автор разбирает основные принципы руководства артиллерийской разведкой во встречном сражении, обращая особое внимание на ее планирование, а также на задачи указанной разведки в ходе встречного сражения.		
Генерал-майор Отакар Влаха, кандидат военных наук Боевые действия авиации во встречном сражении		49
Автор статьи, исходя из воздушной обстановки в районе встречного сражения, разбирает задачи авиации при завоевании господства в воздухе, выдвижении и развертывании войск, уничтожении главной группировки противника, в авиационной поддержке войск, а также воздушной разведке.		

Полковник Владимир Горак	
Противовоздушная оборона во встречном сражении	54
Автор статьи, на основе возможных действий авиации противника, разбирает задачи ПВО общевойсковой армии первого эшелона фронта, которая ведет встречное сражение, а также ПВО армии второго эшелона фронта при выдвижении в район ввода, в ходе ввода, а также при ведении встречного сражения.	
Полковник Йиржи Червенка	
Инженерное обеспечение встречного сражения	59
Автор статьи, исходя из целей инженерного обеспечения встречного сражения, разбирает главные задачи инженерной разведки, обеспечение марша в предвидении встречного сражения, развертывания, ввода в сражение главных сил и в ходе его ведения, а также инженерное материально-техническое обеспечение.	
Полковник Мирослав Лакомы, доцент	
Химическое обеспечение встречного сражения	63
Автор разбирает основные мероприятия химического обеспечения встречного сражения, обращая особое внимание на радиационную и химическую разведку, а также на задачи командующего, штаба и начальника химических войск армии в организации, планировании и руководстве этим видом обеспечения.	
Подполковник Вацлав Данек, кандидат военных наук, доцент	
Организация связи во встречном сражении	68
Автор разбирает важнейшие факторы, которые влияют на успешную организацию связи во встречном сражении, далее он обращает внимание на планирование связи его обеспечение в период выдвижения и подхода войск, а также в этапе хода встречного сражения.	
Полковник Бедржих Акрман	
Танковое и автомобильно-техническое обеспечение встречного сражения . .	71
Автор, на основе характеристики особенностей встречного сражения, разбирает главные факторы, которые влияют на боевую готовность боевой техники, особенно танков и БМП. Он рассматривает важнейшие мероприятия в подготовительном этапе, которые проводит начальник танковой и автомобильной службы, кроме этого автор разбирает указания начальника, а также руководство указанной службой.	
Полковник Ярослав Выкидал	
Тыловое обеспечение войск во встречном сражении	75
Автор статьи разбирает некоторые особенности тылового обеспечения во встречном сражении, обращая внимание на факторы, которые обеспечивают его успешное проведение, организацию тыла, накопление материальных средств, дорожное и медицинское обеспечение, а также на организацию обороны и защиты тыла.	
ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ	
Маневр в наступательных операциях	79
Маневр в общевойсковом бою	84